

GLISTRUP PÅ FYN

FRA PROTESTBEVÆGELSE TIL PARTI MED INDFLYDELSE

Af Michael Kuur Sørensen

Den 18.-19. august 1973 var Fyn rammen om Fremskridtspartiets første landsmøde. Partiet var blevet stiftet året før af fænomenet Mogens Glistrup, der var landets første lektor i skatteret ved Københavns Universitet¹. Han var i januar 1971 tonet frem på dansk TV og bramfrit sammenlignet skattesnydere med jernbanesabotørerne under besættelsen: "De gør et farligt job, men de gør et fædrelandsnyttigt job"². Det var først, efter, han havde nydt en vis berømmelse i befolkningen med sine provokerende udtalelser og efter at have gjort flere fejlslagne tilnærmelser til eksisterende partier som Kristendemokraterne og Det Konservative Folkeparti, at han d. 22. august 1972 stiftede sit eget parti, Fremskridtspartiet. I forbindelse med stiftelsen, der blev afholdt i Tivoli, fodrede han journalisterne med den ene provokerende udtalelse efter den anden: "havregrødsautomater til afløsning af socialvæsenet", "Udenrigsministeriet skal nedlægges [...] også væk med For-

Glistrup i højt humør ved grundlovs møde 1975, Brobygård, Brobyværk, med blomster og yndlingsspise. Kilde: Rigsarkivet.

Mogens Glistrup blev en markant skikkelse på den politiske scene, da han stiftede Fremskridtspartiet i 1972. Mange husker nok hans provokerende udtalelser og egenrådige stil, men fik han overhovedet indflydelse på dansk politik? Dette spørgsmål er omdrejningspunktet i artiklen skrevet af post. doc. Michael Kuur Sørensen fra SDU.

*svarsministeriet. Først skal det spares ned til én mand, der kan russisk og sige, at Danmark har kapituleret. Og derefter reduceres det til et årsbudget på 80 kroner og 75 øre. Pengene skal bruges til et abonnement i KTAS på en automatisk telefonsvarer [...] Hvis nogen ringer, svarer den på russisk, at vi overgiver os.*³

I denne artikel skal det påvises, hvordan landsmødet på Fyn konkretiserede Fremskridtspartiets politik, og hvordan partiet øvede indflydelse dybt ind i de to gamle borgerlige partier: Venstre og Det Konservative Folkeparti.

Landsmødet fandt sted på Hotel Nyborg Strand. Partiet skulle her tage stilling til væsentlige politiske og organi-

satoriske spørgsmål. De 260 delegerede, der var forsamlede på Nyborg Strand, var alle personligt udpeget og godkendt af Mogens Glistrup. Yderligere ca. 250 var blevet udelukket fra at deltage i mødet, da Glistrup ikke fandt dem egnede.⁴ Partiet var lukket og havde kun en sluttet skare af medlemmer omkring Mogens Glistrup. Oprindeligt var landsmødet tiltænkt som et internt kursus for partiets tilhængere og blev først officielt et landsmøde, da Mogens Glistrup fandt ud af, at partiet dermed var garanteret mediedække fra DR.⁵ Et andet kuriosum i forhold til traditionelle landsmøder var, at Mogens Glistrup ikke ønskede, at der skulle foretages afstemninger.

Glistrup ville på ingen måde have sit fastlagte politiske program til en reel debat og ville under ingen omstændigheder give afkald på magten i det parti, han havde købt for den nette sum af 800 kroner.⁶ De "delegerede" måtte kun ytre deres synspunkter, og derefter var alt op til Glistrup. Efter flere protester fra bl.a. Kai Nyborg blev der holdt en afstemning om landsmødeudtalelsen, der lød som følger: *"Fremskridtspartiet er et samfundskritisk parti, der gennem en ny politik vil arbejde for at skabe et bedre demokrati i Danmark."*⁷ Glistrup nægtede at diskutere skabelsen af en landsorganisation og mente, at det første landsmøde først og fremmest skulle behandle Fremskridtspartiets program, identificering af mulige folketingskandidater, forhold til pressen og indsamling af penge. En landsorganisation ville kun gøre mere skade end gavn på dette tidlige tidspunkt, mente Glistrup med den begrundelse, at det kunne resultere i interne magtkampe.⁸ Alle delegerede var dog ikke lige begejstrede for Gistrups afvisning af at udar-

bejde en egentlig organisation af partiet. En af modstanderne var Kai Nyborg: *"Når vi bryster os af at være demokratiske, må vi også være det reelt"*.⁸ Efter landsmødet stod det klart, at Mogens Glistrup alene kunne afgøre, hvem der kunne stille op til Folketingsvalget, der skulle afholdes senere i 1973: *"Vi kan ikke nå det hele på en gang, det vigtigste er at orientere befolkningen om vore tanker og ideer, vi skal ikke bruge tid på medlemslister – møder – og diskussioner."*⁹ Gistrups personlige status var uanfægtet, og han identificerede sig selv så meget med partiet, at han ligefrem ønskede Fremskridtspartiet repræsenteret med bogstavet G til Folketingsvalget.¹⁰ Efter landsmødet var der stadig ingen ud over den sluttede kreds på advokatkontoret, der kunne opnå status som medlem af partiet. I stedet åbnede Glistrup op for, at "tilhængere" kunne organisere sig lokalt. Glistrup mente i øvrigt også, at det kun var omkring 15-20 af de håndplukkede 260 delegerede, der var velegnede som folketingskandidater. Pressen var ikke begejstret for Gistrups enerådende stil, og specielt Ekstra Bladet gik direkte til angreb på Glistrup, som de bl.a. kaldte en "diktator".¹¹

Programmet på landsmødet

Politisk betød landsmødet i Nyborg et afgørende brud med den stil, der var blevet anlagt i Grøften et år tidligere, hvor alle programpunkter var sensationsagtige. Ved landsmødet i august 1973 var stilen en anden, og der var kun få deciderede provokationer tilbage. En af dem var, at dronningen skulle have magten til at bestemme, hvornår der skulle afholdes Folketingsvalg, således at der ikke kunne spekuleres i valgudskrivelse. Selv om der var blevet nedsat et udvalg, der skulle

"Diktatoren" blev Glistrup udnævnt til af Ekstra Bladet pga. hans enerådende stil. Her dog et mere fredssommeligt billede af Glistrup, der iføres hat ved grundlovsmøde 1975. Brobygård, Brobyværk.
Kilde: Rigsarkivet.

diskutere den politiske profil, var det dog som på det organisatoriske område Mogens Glistrup, der i sidste ende bestemte.

Et af de centrale spørgsmål på landsmødet var at diskutere en samlet politisk portefølje, der omhandlede uddannelsespolitik, socialpolitik og økonomisk politik i overensstemmelse med Fremskridtspartiets program der havde set dagens lys i april 1973. Desuden fik mødedeltagerne forelagt skriftet "Hvad koster 60.000 kr. skattefrit?", som omhandlede partiets kæphest: afskaffelsen af indkomstskatten. I dette oplæg blev der fra Glistrups side lagt vægt på tre effekter ved at afskaffe indkomstskatten for indkomster op til 60.000 kroner:

1. Nationalindtægten forøges.
2. Nationalindtægten anvendes i mindre omfang til bureaukrati.

3. En mindre del af nationalindtægten går til den offentlige sektor.¹²

Rationalet bag det første punkt var, at produktionen ville vokse sig større, når det igen kunne betale sig at arbejde og spare op. Hvor man med Fremskridtspartiets politik ville få en nationalindkomst på 189 milliarder i 1975-1976, ville man med "gammelpartiernes" politik kun få 176 milliarder, ifølge Glistrup. Desuden ville der, ifølge programmet, være en større reel fremgang i Fremskridtspartiets Danmark, da stigningen i nationalindtægten ikke ville blive allokeret til bureaukrati og den offentlige sektor, men til reelt forbrug. Skattetrykket skulle sænkes fra 54,4% i 1973-1974 til 50,3% i disse år og sættes ned til 33,9% i 1975-1976. Dette ville betyde, at de offentlige udgifter ville nedsættes fra 96 milliarder kroner til 64 milliarder i 1976.¹³

"Z X ved Fremskridtspartiet". Partibogstavet Z var ikke Glistrups foretrukne, men var anvendeligt til at lave ordspil. Af andre kan også nævnes: "Væk dem med et Z". Her et slogan fra møde ved Falkonercentret, København, 1979. Kilde: Rigssarkivet.

Dette oplæg stemte således overens med Fremskridtspartiets hovedmål, som det blev beskrevet i partiprogrammet, der udkom i april 1973: *"På kort sigt er efter Fremskridtspartiets opfattelse den vigtigste opgave at få fjernet den blydyne af paragrafvildnis, embedsmandspapirvælde og indkomstskattetryk, som har sænket sig over samfundet."*¹⁴

I det nævnte program fra april blev der også lagt op til, at de fleste sociale problemer ville glide bort, når produktionen blev større som følge af de beskrevne skattelettelser, hvilket ville føre til flere arbejdspladser til gavn for de svage stillede. På det socialpolitiske område blev der på landsmødet

argumenteret for, at udgifterne skulle nedsættes fra 39,7 milliarder kroner til 33,3 milliarder. Folkepensionisterne skulle tilgodeses, og beløbet til dem skulle hæves med en milliard, mens målet var at skære ned på invalidepensionen fra 4 milliarder til 2,9 milliarder.

Desuden skulle der også hentes penge ved at spare på sygehusene, deres administration og stoppe nyopførelsen af sygehuse.¹⁶ Endvidere måtte antallet af folkepensionister højst udgøre 600.000 personer, og tjenestemændenes pension skulle forringes. Børnetilskud skulle afskaffes sammen med drastiske nedskæringer på uddannelsesområdet. Alt i alt en betydelig reducere af velfærdsstaten, hvortil kom, at Mogens Glistrup fra talerstolen på landsmødet i Nyborg endvidere krævede afskedigelsen af 176.000 offentligt ansatte inden 1. januar 1975.

Dette lå i forlængelse af parti-programmets beskrivelse af, hvorledes man hurtigst muligt kunne komme af med de offentligt ansatte og allokere dem til produktivt arbejde.

Glistrup mente også, man skulle sætte en stopper for ødselhederne på universiteterne og mente, at der skulle være begrænsninger på optag ved flere humanistiske og samfundsfaglige uddannelser: *"Hvad langvarige uddannelser angår går vi ind for uddannelse af lærere, læger og ingeniører. Hvis man ønsker en uddannelse i kinesisk eller sociologi, skal det ikke være for andre folks penge. Enten må man selv betale for at få undervisning, eller også må man søge til uddannelsessteder i udlandet."*¹⁷ Fremskridtspartiet var tidligt præget af en anti-intellektuel strømning, og flere delegerede fremhævede håndens arbejde over for åndens arbejde og havde det generelt svært med de unge

"Z skatten ned". Glistrups vigtigste korstog var mod indkomstskatten, som efter en årrække skulle afskaffes. Kilde: Rigsarkivet.

studerende, der efter deres mening ødslede samfundets penge væk. Disse besparelser ville ifølge Glistrup gøre det muligt at fjerne indkomstskatten for indkomster op til 60.000 kr.¹⁸

Desuden var det ideen at fjerne støtten til Grønland og Færøerne for at få penge nok til skattelettelserne. På spørgsmålet om Glistrup mente, at Færøerne og Grønland kunne klare sig alene, svarede Glistrup: *"Det må de selv afgøre. Jeg tror ikke, det er praktisk muligt for dem. Men Færøerne ligger jo nærmere Island, Norge og Skotland end Danmark, så de kan jo søge om hjælp der. Grønlands-tilskuddet er jo et udslag af Hans Hedtofts varme hjerte, men forkert anbragt. Hvis grønlænderne vil leve, som man gør det i Lyngby, må de komme herved."*¹⁹

Glistrups kritik af velfærdsstaten

I forhold til 1960ernes debat om velfærdsstaten var Glistrup skelsættende.

Efter at de borgerlige partier, Venstre og Konservative i løbet af 1960erne i store træk havde accepteret den skattefinansierede universelle velfærdsmodel, var der på det sociale område ikke de store konflikter i Folketinget. Lederne fra Venstre og Konservative slog flere gange fast, at det ikke var på det socialpolitiske område, at skillelinjerne gik i dansk politik, som her Erik Eriksen i 1964: *"Det er på helt andre områder end det sociale, at de politiske fronter vil være i fremtidens Danmark."*²⁰

Derfor var Glistrups entré på den politiske scene et chok, ikke mindst for de borgerlige partier, der i tidernes morgen selv havde været yderst skeptiske over for velfærdsstaten under Madsen-Mygdal i mellemkrigsårene.

Glistrup ændrede debaten om social hjælp og så i stigende grad modtagerne af velfærdsydelse som snyltere på de offentlige kasser, som her om invalidepensionister: *"Når man ser på antallet af*

invaliddepensionister herhjemme, skulle man tro, at der var gået en atomkrig hen over landet! Mig bekendt er det ikke tilfældet. Men bevares: jeg skal ikke benægte, at vi stadig i Danmark har et antal go'e gamle invalider uden arme og ben, og de skal selvfølgelig også fremover have deres pension. Men alle de andre, hvis invaliditet består i, at de er blevet stresset af at løbe rundt på nogle offentlige kontorer, som alligevel skal nedlægges, ja, de skal ud og arbejde med en skovl, hvis de vil have mad på bordet."²¹ Glistrup gjorde især en sag ud af, at antallet af invaliddepensionister var alt for stort til at være sandt.

I partitidsskriftet "Fremskridt" fremførte Glistrup, at 21.000 invalide om året var alt for mange i betragtning af, at en normal årgang ifølge Glistrup var på 63.000 danskere: *"Så længe, krige, vulkanudbrud eller lignende ikke er gået hen over vort land, kan tilvæksten af virkeligt invalide i en befolkning som vor ikke være over ca. 10.000 om året."*²²

Dette var nyt. Ikke før var modtagere af de offentlige ydelser blevet italesat som snyltere og svindlere. Det nye var, at Glistrup i stigende grad gjorde modtagerne af sociale ydelser til syndebukke.

Fremskridtspartiets indflydelse på Venstre og Konservative

Som vist i ovenstående afsnit lancerede Glistrup en, for datiden, ny debat imod velfærdsstaten, der gik imod dens skattefinansiering, bureaukrati og mod de sociale nassere. Man kan så stille spørgsmålet, om Glistrups debat fik nogen indflydelse på dansk politik. Som det vises nedenfor, fik Glistrup i høj grad indflydelse på de borgerlige partier Venstre og Konservative. Pudsigt nok har der været en konsensus blandt histori-

kere om, at Glistrup ikke havde nogen nævneværdig indflydelse på dansk politik. Dette stemmer dog ikke overens med de faktiske forhold.

Claes Kastholm argumenterer i serien "Der er noget Galt i Danmark" på DR2 for, at skattesagen mod Mogens Glistrup var ren politik, og at de andre politiske partier ikke tog Mogens Glistrups kritik af velfærdsstaten seriøst.²³ Denne tese går også igen hos andre historikere som Mogens Rüdiger og Hanne Rasmussen, som i deres beskrivelse af Danmarks historie efter 1945 skriver, at Glistrups kritik af den offentlige sektor ikke blev taget seriøst af de andre politiske partier: *"For alle partiers vedkommende varede det flere år, før de begyndte at forholde sig eksplicit til Fremskridtspartiets kritik af den offentlige sektors eksplosive vækst."*²⁴

Denne udlægning har dog ikke hold i virkeligheden. I stedet ses det tydeligt, hvordan man i de to store borgerlige partier forsøgte at tage kritikken af den offentlige sektor til sig i 1970erne for at imødekomme, hvad de mente, var det rationelle i Glistrups debat. Denne strategi blev på den anden side fulgt op med en strategi, der prøvede at skræmme vælgerne væk fra Glistrup og Fremskridtspartiet ved at udpensle de "irrationelle" tendenser i partiet.

Fra vælgerundersøgelser, der blev udarbejdet ved valgene i 1970erne, kan man konkretisere den vælgermæssige trussel, som Fremskridtspartiet udgjorde for de enkelte politiske partier, og dermed den konkurrence, de udsatte de andre partier for med deres tilstedeværelse og opbakning. Vælgermæssigt var det Det Konservative Folkeparti, der mistede flest stemmer til Fremskridtspartiet, og herefter kom der en

Glistrup var ikke bleg for at provokere de etablerede politikere. Kilde: Rigsarkivet.

stor andel fra Socialdemokraterne og Venstre.²⁵ Fremskridtspartiets tårnhøje tilslutning i meningsmålingerne i vinteren og foråret 1973 var alle de gamle partiers mareridt. I februar 1973 stod Fremskridtspartiet til at få 4 procent, i marts 5,8 procent og ved udgangen af marts var tallet mere end fordoblet og nåede sit toppunkt d. 6. maj 1973, da partiet stod til at få 26 procent af stemmerne.²⁶

Denne voldsomme stemmeopbakning til Glistrup satte de to store borgerlige partier i vildrede. Nu havde man ikke længere det lille parti De Uafhængige på yderfløjen som i 1960erne, men et populistisk parti, der bl.a. ved hjælp af gamle liberale slogans imod skattetryk, bureaukrati og nasere formåede at hive mange stemmer ud af deres partier. Derfor var den

politiske struktur på højrefløjen afgørende forandret i forhold til 1960erne. Glistrup forsøgte også at anlægge en debat, der direkte anklagede VKR-regeringen fra 1968-1971 for ikke at have gjort det, vælgerne bad dem om, nemlig at skære ned på det offentliges vækst. Fremskridtspartiet forsøgte at få Venstre og Konservative til at fremstå som handlingslammede, ude af i stand til at skære ned på de offentlige udgifter. Når de borgerlige partier i 1975 igen fremlagde ideer til at skære ned på de offentlige udgifter, mente Glistrup ikke, at vælgerne burde tage deres forslag seriøst. Det kunne man jo ikke stole på, når de ikke havde gjort det i slutningen af 1960'erne. Derfor var det eneste alternativ at stemme på Fremskridtspartiet, der i Glistrups debat var den eneste garant for, at den offentlige sektor blev skåret ned²⁷

Glistrup var hurtig i replikken og kastede om sig med nye vendinger og ordspil også i et forsøg på at adskille sig fra, hvad han kaldte "gammelparterne". Kilde: Rigsarkivet.

Det Konservative Folkepartis modspil til Glistrup

Det Konservative Folkepartis modspil til Glistrup var tosidet. På den ene side kørte man en kampagne, der sværtede Glistrup til, og på den anden side lagde man sig især vedrørende skattespørgsmålet tættere op ad Glistrup. De Konservative var skræmte, hvilket blandt andet førte til, at partiet indrykkede helsidesannoncer i de danske dagblade i foråret 1973 for at advare mod Glistrup og hans politik.²⁸ Allerede før jordskredsvalget i december 1973 fremlagde Det Konservative Folkeparti et program for betydelige besparelser på de offentlige budgetter. Denne spareplan blev fremlagt i "Vor Tid" og bestod af i alt 45 konkrete punkter, hvorved der kunne spares på finanserne, samtidig med at

skatterne blev sat ned.²⁹

Yderligere fremlagde Det Konservative Folkeparti et forslag i folketinget omhandlende besparelser på 3 milliarder i 1973 og yderligere 4 milliarder i 1974 for på den måde også at gøre plads til skattelettelser.³⁰ Senere samme år slog den politiske ordfører Poul Schlüter fast, at statsskatten sagtens kunne sættes 20-25 % ned for mellemindtægterne.³¹ Denne tankegang blev også gentaget så sent som en måned før valget i 1973.³²

En lempelse af skattetrykket og offentlige besparelser forblev en mærkbar forandring fra den konservative politik i 1960erne til den politik, der blev ført efter at Mogens Glistrup havde holdt sit indtog i dansk politik. I efteråret 1974 fremlagde en konservativ arbejdsgruppe ideen om at afskedige 240.000

statsansatte, heraf 16.500 i sygehusvæsenet, 15.000 i børneinstitutionerne og 12.000 i ældreplejen. Dette tiltag indeholdt således markante besparelser på netop de velfærdsydelse, der havde ekspanderet kraftigt i 1960erne, og som Glistrup havde set sig sur på.³³ Ser vi tilbage på det program, der forelå på Fremskridtspartiets landsmøde, er der således flere fællestræk i forhold til, hvordan man skulle spare på det offentlige og sænke skatten. Glistrup og Det Konservative Folkeparti var enige om at skære på skatten og antallet af offentligt ansatte, og forskellen var hovedsageligt i antallet af ansatte, der skulle skæres væk, og hvor meget skatten kunne tåle at blive sænket. Men også i forhold til socialpolitikken var ændringen klar. Gratisprincippet skulle nu erstattes med øget egenbetaling: *"På en række områder må gratisprincippet afvikles i takt med, at skatten sættes ned."*³⁴

Det politiske pres fra Glistrup var også mærkbart i Det Konservative Folkepartis officielle organ "Vor Tid". Der var helt nye ordspil og debater i spil. Man gjorde et forsøg fra konservativ kant for at imødegå Glistrups debat ved at opfordre samtlige medlemmer af partiet til at give konkrete eksempler på "papirvælde" og "dobbeladministration", som var debater taget direkte fra Glistrups vokabular.³⁵ Denne plan kan derfor ses som en måde, hvorpå den folkelige opbakning til Glistrups debat søgtes imødekommet og åbnede samtidig op for, at en mere radikal kritik af velfærdsstaten blev mere velanset inden for de borgerlige partier. Det Konservative Folkeparti brugte også en del krudt på at sværte Glistrup til for på den måde at gøre ham mindre attraktiv for de konservative vælgere, der måske

Fremskridtspartiet gav ideologisk konkurrence til specielt Venstre og Det Konservative Folkeparti. Her et slogan fra møde ved Falkonercenteret, København 1979. Kilde: Rigsarkivet.

havde tænkt sig at stemme på ham.

I Vor Tid kunne man blandt andet læse, at Glistrup ville fratage stemmeretten for folk over 60 år, at han ville nedlægge forsvaret, og at han ville lovliggøre bordeldrift.³⁶ Alle tiltag, der ikke ligefrem var traditionel konservativ politik.

Venstres modspil til Glistrup

Som hos De Konservative tog Venstre også Glistrups debat til sig – men lagde samtidig stærkt afstand til ham. I Venstres Månedssblad anno 1975, nu kaldet Liberal, forklarede Poul Hartling til sit bagland, hvorfor han ikke ville indgå i et regeringssamarbejde med Fremskridtspartiet. Hartling mente, at det var svært at tage Fremskridtspartiet seriøst og henviste til Glistrups mange provokerende forslag: *"Det fremgår f.eks. af afstemningerne, at frem-*

skridtspartiet vil afskaffe folkekirken i dens nuværende form, vil nedlægge udenrigstjenesten (med ganske få undtagelser), vil afskaffe al hjælp til udviklingslandene, og vil gøre det kommunale selvstyre umuligt...Det drejer sig ikke om bagateller, som man eventuelt kunne forhandle sig til rette om. Det drejer sig om, at fremskridtspartiet på en række punkter har en anden holdning til vort samfund end Venstre.”

Samtidigt med at Hartling tegnede et billede af Fremskridtspartiet som lettere uligevægtigt, overtog Hartling i samme åndedrag den del af Fremskridtspartiets debat, som han mente var den rationelle kerne: *”Venstre er som fremskridtspartiet ivrig for at begrænse de offentlige udgifter, bl.a. for at skaffe baggrund for at fastholde skattenedsættelsen og bane vej for yderligere skattenedsættelser.”*³⁷

Dette passer meget godt med ideen om, at Venstre og Konservative overtog en del af Fremskridtspartiets debat for at undgå stemmetab, da man havde fundet ud af, at vælgerne havde flyttet sig siden 1960erne.

I Folketinget søgte man også fra Venstres side at give det indtryk, at det, Fremskridtspartiet ville, nemlig at begrænse antallet af offentligt ansatte, var noget, Venstre havde italesat i flere år. Man henviste til Venstres gamle idé, der også var udpræget i 1960erne, at forholdet mellem det offentlige og det private skulle bringes i balance, sådan at den sidstnævnte ikke led under stigende skatter og afgifter.³⁸

Venstre understregede også, at man principielt var enig i Fremskridtspartiets idé om at skære ned på antallet af offentligt ansatte og at minimere bureaukratiet, men de ville ikke være med til at gøre det med de metoder

anvist af Fremskridtspartiet. Dette stemmer overens med tesen om, at Venstre prøvede at negligere Fremskridtspartiet som et nyskabende parti. Der var ifølge Venstre ikke meget nyt i Fremskridtspartiet, og det nye, der var, var ikke rationelt. Det rationelle havde man derimod fremført fra Venstres side i 1960erne. Reelt set prøvede man dog at imødekomme Glistrup og dermed vælgerne på en række områder, der lå i forlængelse af Glistrups succes.

Konklusion

I denne artikel har jeg vist, hvorledes det program, der blev til i foråret 1973 og som var med til at danne rammen om partiets første landsmøde, der blev afholdt ved Nyborg Strand i august 1973, fik indflydelse på Venstre og De Konservatives politik i starten af 1970erne. Ideen om, at Fremskridtspartiet ikke fik nogen nævneværdig politisk indflydelse, kan således ikke forsvares, hvis man ser på den måde, som de to store borgerlige partier reagerede på Glistrups politiske program og vælgeropbakning.

Presset fra Glistrup var så stort, at begge partier på den ene side søgte at sværte Glistrup til og på den anden side søgte at imødekomme Glistrups politik på en række områder som skattemålet og den offentlige vækst. Fremskridtspartiet, der startede med en række politiske provokationer i Restaurant Grøften i Tivoli i 1972, ændrede karakter i løbet af 1973 i retning mod et egentligt politisk parti. Dagsordenen var først og fremmest rettet mod indkomstskatten og bureaukratiet, og det var netop den dagsorden, der øvede en indflydelse på de borgerlige partier.

Noter

- 1 Nielsen, Flemming Chr.: "Anarkisten - En biografi om Mogens Glistrup" Lindhardt og Ringhof, 2000, s.40 og s.75-77.
- 2 Mogens Glistrup i Focus, DR 1, 1971.
- 3 Nielsen, Flemming Chr.: "Anarkisten - En biografi om Mogens Glistrup" Lindhardt og Ringhof, 2000, s.75-77.
- 4 "Demokratisk Gas: Her er alle lige" Søndags-Aktuelt, søndag d.19. august, 1973, s.47.
- 5 Berth, Kenneth Kristensen : "Fremskridts-partiet under Glistrup" Books on Demand GmbH, København, 2008, s.36.
- 6 Hahn-Pedersen, Morten : "Historien om et nul – Mogens Glistrup og Fremskridtsbevægelsen 1971-73, Odense Universitetsforlag, Odense, s.38.
- 7 Ibid, s.68. Se også "Glistrup blev tvunget til at acceptere partiorganisationer" Aktuelt, mandag d. 20. august, 1973, s.3.
- 8 "Glistrup bevarede enevælden" i *Ekstra Bladet*, 20. august, 1973, s.6.
- 9 "Glistrup kan selv vælge kandidaterne" i *Politiken*, 20. august, 1973, s.1.
- 10 Berth, Kenneth Kristensen : "Fremskridts-partiet under Glistrup" Books on Demand GmbH, København, 2008, s.37.
- 11 "Glistrup slog sig igennem som diktator" i *Ekstra Bladet*, 20. august, 1973, s.1.
- 12 Let omskrevet efter punkterne "Hvad koster 60.000 kr. skattefrit?" i *Fremskridt*, Nr.6, 1. årgang, september 1973, s.7.
- 13 "Hvad koster 60.000 kr. skattefrit?" i *Fremskridt*, Nr.6, 1. årgang, september 1973, s.7.
- 14 "Det vil vi i Fremskridtspartiet", april 1973, s.3
- 16 "Fremskridtsparti-vælger: Skyd ikke på pensionisten" i *Berlingske Tidende*, 19. august, 1973, s.8.
- 17 "I Krig mod snobberi for intellektuelle" i *Politiken*, 20. august, 1973, s.5.
- 18 "176.000 offentligt ansatte ud før 1975" i *Politiken*, 19. august, 1973, s.7.
- 19 "Lad os bare slippe af med Grønland og Færøerne" *Ekstra Bladet*, 20. august, 1973, s.7.
- 20 Eriksen, Erik: "Vi trænger til en ny socialreform" i *Venstres Månedssblad* Nr.1, 17. årgang, februar 1964, s.3.
- 21 Nielsen, Flemming Chr.: "Anarkisten - En biografi om Mogens Glistrup" Lindhardt og Ringhof, 2000, s.87-88.
- 22 Glistrup, Mogens: "Invalidepension bør være hjælp til selvhjælp" i *Fremskridt*, Nr.3, Juli 1973, 1. Årgang, s.14.
- 23 "Oprøret mod Formynderstaten" i http://www.dr.dk/DR2/D/Der_er_noget_galt_i_Danmark/De_6_film/kastholm.htm 13.06.2012.
- 24 Rüdiger, Mogens og Rasmussen, Hanne: *Danmarks Historie, Bind 8, "Tiden efter 1945"* Gyldendal 1990, s.276.
- 25 Andersen, Jørgen Goul & Glans, Ingmar: "Socialklasser og partivalg i 70'erne" i *Politica, Bind 13, 1981, s.5-14.*
- 26 Nielsen, Flemming Chr.: "Anarkisten - En biografi om Mogens Glistrup" Lindhardt og Ringhof, 2000, s.89.
- 27 Glistrup, Mogens (Frp) i Folketingstidende, Folketingets Forhandlinger, 2. Samling, bind 2, 8/4-1975, nr. 2964.
- 28 "Kunne Glistrup og Det Konservative Folkeparti gå sammen?" i *Ekstra Bladet*, Lørdag d. 19. Maj, 1973.
- 29 "Selvfølgelig kan der spares" i *Vor Tid*, Nr.3, 15. Marts 1973, 29. Årgang, s.9.
- 30 "Regeringen sparede alt for lidt" i *Vor Tid*, Nr.4, 18. April 1973, 29. Årgang, s.1.
- 31 "Skatten skal ned" i *Vor Tid* Nr.5, 10. Maj 1973, 29. Årgang, s.1.
- 32 "Først skal der spares, så kan skatten sættes ned" i *Vor Tid*, Nr.12, 22. November 1973, 29. Årgang, s.5.
- 33 "Undgå gentagelse af 60ernes fejl" i *Vor Tid* Nr.1, Januar 1975, 31. Årgang, s.1.
- 34 "Grundlaget for Konservativ Politik" i *Vor Tid* Nr.2, 14. Februar, 1974, 30. Årgang, s.8.
- 35 Vær med i en aktion mod bureaukratiet" i *Vor Tid*, Nr.6, 7. Juni 1973, 29. Årgang, s.1.
- 36 "Glistrups programpunkter" i *Vor Tid* Nr.4, 18. April 1973, 29. Årgang, s.4.
- 37 Begge citater fra Hartling, Poul: "Vi vil ikke sidde i regering for enhver pris" i *Liberal, Venstres Månedssblad*, Nr.3, 1975, s.5.
- 38 Enggaard (Venstre) i Folketingstidende, Folketingets Forhandlinger, 1974/75 2. Samling, 8/4, 1975, nr. 2950.